

# תפילה – בעל התניא – חלק א'

בימים האחרונים נגענו מעט בעניינה של התפילה לפי ר' נחמן. היום נעבור בעזרת ה' לשיטתו של האדמו"ר הזקן – בעל התניא. בעוד שאצל רבי נחמן התפילה היא בעיקר רגשית ומלאה בגעגועים והשתוקקות, הרי שאצל חב"ד מדובר בחוויה שכלית. אך יש להדגיש, מדובר בהחלט בחוויה, אולי אף חוויה סוערת, אך שכלית בעיקרה! נתאר "איך זה עובד" לשיטת האדמו"ר הזקן באמצעות קטע מספר התניא:

"וביאור הענין, כי הנה השכל שבנפש המשכלת, שהוא המשכיל כל דבר, נקרא בשם חכמה, כ"ח מ"ה. (כאן כוונת המושג 'חכמה' הוא הרעיון הראשוני שעולה בדעתו של האדם) וכשמוציא כוחו אל הפועל, שמתבונן בשכלו להבין דבר לאשורו ולעמקו מתוך איזה דבר חכמה המושכל בשכלו, נקרא בינה (זאת אומרת שמעייין ברעיון שעלה בדעתו והוא מדייק אותו, מנסחו כראוי ומגדיר אותו היטב) והן הם אב ואם המולידות אהבת ה' ויראתו ופחדו".

עד כאן האדמו"ר הזקן מתאר תהליך של חשיבה שנכון לכל מחשבה ולימוד שהם. ראשית עולה רעיון, ואחר כך מעיינים בו היטב. המשך התהליך הוא שהלב נמשך אחרי המסקנות של המחשבה.

לדוגמא: אם אני שם לב שמישהו רימה אותי וגרם לי להפסד, בשלב ראשון אחרי שדבר זה מתברר לי אני מברר היטב בדעתי - מה הוא חשב? מה הוא רצה להרוויח? כיצד עשה זאת? ככל שאני מרבה מחשבות בכיוון זה, לאט לאט הן "זוחלות וגולשות" לכיוון הלב ורגשות של כעס הולכים וגואים בי. אם כך הדבר במחשבות של כעס, בוודאי שגם במחשבות של אהבה וחיבה הלב נמשך אחרי המחשבה השכלית.

עכשיו האדמו"ר הזקן ממשיך את הרעיון, אולם הוא מתאר את התהליך לא בכעס או אהבה שבין בני אדם, אלא ביחס למחשבה על האלוקות.

"כי השכל שבנפש המשכלת, כשמתבונן ומעמיק מאד בגדולת ה', איך הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב (איך הוא ממלא את כל העולמות וסובב את כל העולמות והכל לפניו חשוב כאין) נולדה ונתעוררה מדת יראת הרוממות במוחו ומחשבתו לירא ולהתבושש מגדולתו יתברך שאין לה סוף ותכלית, ופחד ה' בלבו. ושוב יתלהב לבו באהבה עזה כרשפי אש, בחשיקה וחפיצה ותשוקה ונפש שוקקה לגדולת אין סוף ברוך הוא"

(תניא פרק ג')

עד כאן תיארנו את קצה-קצהו של תהליך ה"התבוננות" החב"ד"י (שהוא נושא מרכזי מאוד בחשיבה החב"ד"ית, ונידון באריכות ובסוגי התבוננות שונים, וממילא סוגי יראה ואהבה שונים הנולדים מהם, עד כדי דקויות על דקויות של תחושות נפשיות) אולם טרם נגענו בנושא התפילה.

כעת נראה כי עיקר עניינה של התפילה בחב"ד הוא תהליך זה של ההתבוננות.

"...כמו בשעת קריאת שמע ותפילה, שהיא שעת מוחין דגדלות למעלה (שעה שיש בה גילויים עליונים של האלוקות), וגם למטה היא שעת הכושר לכל אדם, שאז מקושר חכמה בינה ודעת (כל כוחות השכל) שלו לה' להעמיק דעתו בגדולת אין סוף ברוך הוא, ולעורר את האהבה כרשפי אש בחלל הימני שבלבו, לדבקה בו בקיום התורה ומצוותיה מאהבה"

(תניא, פרק יב)

פה האדמו"ר הזקן מגלה דעתו (כפי שמבואר בעוד מאמרים רבים שלו) כי התפילה היא הזמן המיועד להתבוננות שכלית במציאות האלוקית, במטרה לעורר את האהבה והיראה כראוי.

מחר נראה ציטוטים (אחדים מני רבים) כיצד האדמו"ר הזקן מפרט רעיון זה על סדר התפילה.